

v Severodvinsk; Molotovsk v Kirovski oblasti je sedaj zopet Nolinisk; Kaganovič (bivši Ternovsk) v Kaširskem rajonu Moskovske oblasti se sedaj imenuje Novokaširsk; izjemno od navedene odredbe je tudi Čkalov, mesto na jugu Urala, dobilo zopet nekdanje ime Orenburg.

Okrog Moskve gradijo v oddaljenosti 12 do 20 km od centra mesta 24 m široko krožno cesto, ki bo dolga 108 km.

ITALIJA

Na novo izmerjeni Vezuv méri v višino 1277 metrov. Razlika torej znaša 91 metrov več.

VILLEUROPA

Na francosko-italijanski meji pri Ventimigli je nastala eksteritorialna turistična vas, ki je dobila ime Vill-europa.

ROMUNIJA

Po novem prečiščenem in poenostavljenem romunskem pravopisu so se odločili glas *â* v imenu Romania zamenjati z *i*. Tako se sedaj v romunščini piše Romînia.

TIHI OCEAN

Pred čilsko obalo, 120 km zapadno od Antofagaste, so namerili 7812 m morske globine. Vzhodno od Kermadec otocja na južni širini 31° 53' in zahodni dolžini 177° 05' pa globino 9994 m.

Otočje Francoska Oceanija se s francoskim dekretom z dne 26. julija 1957 poslej imenuje Francoska Polinezija.

ANTARKTIKA

Ameriška vojna mornarica je leta 1056 ugotovila, da se ta kontinent ob južnem polu dviguje v višino približno 2900 metrov.

ZEMLJA

Po izračunu Vojnega kartografskega urada ZDA znaša premer zemljinega ekvatorja 6.378.260 metrov v nasprotju z „internacionalnim“ elipsoidom po Hayfordu, ki je (leta 1910) ugotovil 6.378.388 metrov. Krasovski se je temu najnovejšemu rezultatu leta 1950 približal s 6.378.245 m.

Vilko Finžgar.

Književnost

NEKATERE PUBLIKACIJE ZAVODA ZA STATISTIKO LRS

V težnji, da bi bralce Geografskega Obzornika obveščali o publikacijah, ki jih geografi lahko s pridom izkoristimo tudi pri lokalni geografiji, je tukaj nekaj več govora o izdajah Zavoda za statistiko LRS v Ljubljani. Te izdaje so raznovrstne. Zavod izdaja Statistični letopis LRS (izšel za l. 1953, 1954, 1955), najrednejša publikacija pa je Mesečni statistični pregled LRS, ki nam dovoljuje, da zasledujemo mesečni gospodarski in drugi razvoj naše republike, izražen v številkah. Od maja 1955 izdaja isti zavod vsak mesec še publikacijo z naslovom *Prikazi in študije*, kjer ne gre več, kot pove že naslov, za golo številčno dokumentacijo, ampak tudi za tolmačenje in za ugotavljanje razvojnih smeri. Ker so med obravnavanimi pojavi tudi številni, ki imajo geografski značaj, ne bo morda nepotrebno, če iz *Prikazov* in razprav navedemo vsaj naslove člankov, ki so za geografe posebno zanimivi, posebno še, ker so navadno opremljeni z dobrimi kartami za LRS. Omenjenih je tudi nekaj člankov, važnih za šolnike.

Letnik I, številka 4 (september 1955): Skupine njivskih posevkov v občinskih ljudskih odborih 1954.

- I— 5: Važnejši posevki v občinah 1954
- II— 1: Razvoj železniškega prometa 1846—1955
- II— 2: Narodni dohodek 1947—1954
- II— 4: Električna energija 1939 in 1946—1955
- II— 5: Proizvodnja mleka 1952—1954
- II—11: Hektarski pridelki važnejših posevkov 1954
- III— 2: Bombažna industrija v LR Sloveniji 1947—1955
- III— 4: Narodnostni sestav ozemlja LRS v času do ustanovitve Jugoslavije po prvi svetovni vojni
- III— 5: Narodni dohodek kmetijstva
- III— 7: Narodni dohodek v kmetijstvu po strokah

- III—12: Tokovi železniškega tovarnega prometa 1955
- IV— 2: Statistični pregled razvoja šolstva v LR Sloveniji v šolskih letih 1945/46 do 1956/57
- IV— 4: Fizični obsež (volumen) kmetijske proizvodnje povojnih let
- IV— 5: Viri energije 1939 in 1946 do 1956
- IV— 7: Selitve prebivalstva 1954—1956
- IV— 7: Srednje strokovne šole po osvoboditvi do 1957
- IV— 7: Stanovanjske razmere učencev (1. III. 1957)
Obremenjenost učencev z domačim delom (1. III. 1957)
Upravna razdelitev slovenskega ozemlja
Agrarna in poljedelska gostota prebivalstva 1953
Koliko časa porabijo učenci za domača dela (1. III. 1957)

Poleg rednih, izdaja Zavod za statistiko tudi izredne publikacije. Naj od njih navedem tri dela, od katerih imata prvi dve značaj samostojne knjige. Prva je „Kmetijstvo LR Slovenije v luči statistike“, Ljubljana 1953. Nakazane so razvojne tendence kmetijstva v zadnjih stoletjih, razčiščeni nekateri statistični in kmetijski termini, podana je dokumentacija povojne dobe po okrajih in primerjani podatki z evropskimi in svetovnimi povprečki. Druga knjiga je „Očrt kmetijske statistike“, Ljubljana 1955, ki pa je brez statističnega gradiva. Tretja knjiga, ki pa ima samo številčni material, je „Osnovni statistični podatki po občinah LR Slovenije 1956“, Ljubljana 1957.

Novije publikacije meteorološkega oddelka Hidrometeorološkega zavoda LR Slovenije.

Hidrometeorološki zavod LR Slovenije izdaja dve periodični publikaciji. Prva ima naslov *Dekadno agrometeorološko poročilo* in prinaša dve stalni rubriki „Razvoj vremena“ in „Stanje posevkov in sadnega drevja“. Je ciklostirano, enako kot *Poročilo Hidrometeorološkega zavoda LR*

Slovenije. Izhaja mesečno in ima standardne rubrike: sinoptični pregled, klimatološki opis, agroklimatološki pregled, nato pa, kar nas še posebej zanima, mesečni tabelarni pregled za 57 meteoroloških postaj, podrobnejše podatke za 14 postaj višjega reda, karte, vodne pretoke nekaterih rek in tako dalje.

S precejšnjo zamudo izdaja isti Zavod tudi Letno poročilo meteorološke službe. Doslej so izšla tri in sicer za leto 1953, 1954 in 1955. Letnik 1954 ima poleg osnovnih podatkov skoraj vse slovenske meteorološke postaje, kakor tudi dodatek, ki vsebuje srednje mesečne in letne temperature, oblačnost in padavine za dobo 1925—40. Vsi trije letniki imajo tudi fenološki pregled za čez 100 fenoloških postaj, opremljen s kartami za LRS. V zadnjih dveh letnikih so tudi daljši prispevki in razprave. V letniku 1955 so med nje uvrščeni naslednji sestavki: Furlan dr. Danilo, Nova pota klimatologije; Manohin dr. Vital, Nekaj klimatskih podatkov s Kredarice; Bernot Franc, Glavne srednjeevropske singularitete in njihovo uveljavljanje v Sloveniji v letu 1955; Furlan dr. Danilo, Megla v Ljubljani; Gradnik Mira, Fenološka opazovanja in njihov pomen.

LOŠKI RAZGLEDI. Izdaja Muzejsko društvo v Skofji Loki.

Skofja Loka se lahko pohvali, da je s svojim zbornikom poleg Ljubljane in Kamnika največ pripomogla k poznavanju mesta in okolice. Loški razgledi od zbornikov tudi najredneje izhajajo, od leta 1954 vsako leto. Odkar imajo od zadnje, četrte številke, še povzetke (résúmeje) znanstvenih člankov v tujem jeziku, dobivajo kar značaj revije z uglednimi stalnimi sodelavci. Vsebina razpada na zgodovinske črtice iz narodnoosvobodilne borbe, na znanstvene članke in razprave ter na članke iz sodobne gospodarske in kulturne tematike.

Čeprav bi številni članki zaslužili podrobna poročila, moremo tu zaradi pomanjkanja prostora iz prvih treh števil Razgledov navesti le naslove za geografe zanimivih sestavkov.

Loški razgledi I, Skofja Loka 1954:

Planina France, Kako se je razvila loška pokrajina
Ramovš Anton, Nahajališča in uporaba okrasnih kamnov na škofjeloškem ozemlju
Sicherl Janko, Podnebje Škofje Loke
Masterl Marijan, Urbanistična ureditev Loke v očeh njenih prebivalcev
Masterl Marijan, Cestno omrežje in prometno vozlišče v Skofji Loki

Loški razgledi II, Skofja Loka, december 1955:

Mohorič Ivan, Škofjeloško platnarstvo in njegov zaton
Ramovš Anton, Skrilarska obrt na škofjeloškem ozemlju
Logar Vladimir, Kratek prerez loškega gospodarstva
Planina France, Znamenitosti Škofje Loke
Planina Tomaž, Jame in drugi kraški pojavi v okolici Škofje Loke

Sifrer Milan, Nastanek ilovic in glin med Skofjo Loko in Kranjem

Loški razgledi III, Skofja Loka, december 1956:

Zontar Josip, Platnarstvo in sitarstvo v loškem gospodstvu v 18. stoletju
Masterl Marijan, Gradnja škofjeloških vodovodov v letih 1898—1902

Gašpersič Janez, Razvoj elektrifikacije konzumnega področja občine Skofja Loka

Planina France, Blegoš in kraji pod njim

Loški razgledi IV, Skofja Loka, december 1957:

V tej številki so znanstvene razprave, opremljene s povzetki (résúmeji), v prvem delu. S tem postajajo Razgledi vse bolj znanstvena revija, katere razprave pa so še vedno pisane poljudno, za široki krog domačih bralcev primerno. Prva razprava je Ramovša Antona, Geološki sprehod na Lubnik, kjer popelje avtor bralca po cesti iz Loke na Lubnik in mu spotoma, po kameninah v cesti, razloži geološko zgodovino okolice. Ne manjka tudi geološke karte ozemlja. Drugi sestavek z naslovom „Loško mestno obzidje“ je napisal dr. Blaznik Pavle, tretjega, „O ljudski kulturi v Selški dolini“, pa Novak Vilko. V njem je pregled stavb, gospodarstva s poljedelstvom, posebej še s starimi načini gospodarjenja. Planina France je v članku „Obrt in gostinstvo na loškem ozemlju“ ob primerjanju stanja 1936 in 1954 ugotovil znatno zmanjšanje števila obrtnih obratov in gostišč v obsegu prejšnjega škofjeloškega okraja, ter nakazal predloge zaboljšanje. Ljubitelji potopisov bodo z zanimanjem prebrali Fojkarja Maksa članek „Iz Loke na Visoko“.

Poleg teh je še več drugih daljših in krajših prispevkov, ki jih bo poleg domačinov bral vsak, ki se misli dalj časa muditi v mestecu, ki je v svojem jedru poleg Ptuja in primorskih mest morda najbolj ohranilo starinski značaj.

Jože Maučec, VODNIK PO PTUJU IN OKOLICI. Izdalo

Turistično in olepševalno društvo v Ptuj, 61 strani teksta + 16 strani fotografij. Ptuj 1957.

Knjižica ima na platnicah naslov „Ptuj“, na naslovni strani pa „Vodnik po Ptuj in okolici“. Drži oboje, ker skuša izdaja biti mestna monografija in vodnik obenem. Kot mariborski je tudi ptujski vodnik napisal en sam avtor, ki je geograf in zgodovinar hkrati, po straneh zgodovinskih člankov in po načinu opisa sodeč bolj drugo kot prvo, kar pa je lahko vodniku po zgodovinskem Ptuj v prid. Geografski pregled prikazuje široko okolico, nekako v okviru prejšnjega okraja, skoraj nič pa terena, na katerem je zrastle ptujsko mesto. Obširnejši zgodovinski članek je napisan pregledno in tekoče. Pravi „vodnik“ se začneja šele s člankom „Ptuj in njegovi kulturnozgodovinski spomeniki“, kjer nas avtor popelje po mestu, mestnih muzejih in zbirkah, v naslednjem članku pa še na ogled kulturnozgodovinskih spomenikov v okolico tja do Ormoža, Borla, Štatenberga, Ptujске gore in Velike Nedelje. Pridan je še kratek opis osmih izletov v okolico.

Vodnik po Ptuj in okolici bo s pridom vzel v roke ne samo turist — za tujce so v vodniku nemški in francoski povzetki člankov — ampak tudi geografi, posebno, kadar jih zapelje v to zgodovinsko mesto ob Dravi šolska ekskurzija.

ZBORNİK primorske založbe Lipa, 105 strani, Koper 1956. Menda je to pri nas edinstven primer, da izdaja zbornik založba. Po zadnji vojni je izšlo malo takih zbornikov, kot je ta, ki obravnava celo pokrajino. Razlog je verjetno v tem, da na Primorskem, razen redkih izjem (Tolmin) mesteca še niso izdala svojih zbornikov in je torej prav, da primorska založba skrbi za znanstveni in poljudnoznanstveni tisk za vso pokrajino, ki je bila do

nedavna v slovenski znanosti več ali manj terra incognita.

Geografi bomo v njem z največjim pridom prebrali Milka Kosa razpravo „O imenih nekaterih krajev v Slovenskem Primorju“. Krajevna imena ne izražajo samo zgodovinske preteklosti, ampak tudi reliefne značilnosti, kar nam posebno zgovorno potrjuje primorska imena s flišnih „Brd“ od Goriških Brd do Br(d)kinov, kjer se vrstijo krajevna imena z „brdom“ v osnovi (kdo bi na prvi pogled dejal, da je nastalo ime Artviže iz Hartvikovo brdo?) do raznih „Gor“ in „Goric“, ki se izza brd dvigajo na apniškem svetu in kjer je postalo krajevno ime sčasoma sinonim za planino.

Od primorskih imen je Kos v tej razpravi obdelal predvsem tista, ki so jih Slovenci ob prihodu prevzeli ali prevedli od staroselcev in ki so številna v pokrajinskih imenih (Koper, Hrušica, Bovec, Tolmin, Banjščice — od Venetovl, Kanalsko, Kras — od Carsium odn. Carstum, nadalje poimenovanja po reliefnih značilnostih (Brda, Gorica) in po cerkvah (Cerkno) ter svetnikih (na primer Socer — od sveti Servulus, Sempas, Sembid itd.). Sledi tolmačenje imen za gradove. Iz razlage, ki sloni na številnih knjižnih virih, vzemo pregledno za vso primorsko zgodovino po naselitvi Slovencev. Posebno zanimiva so tolmačenja pokrajinskih imen.

Ostali za našo stroko zanimivi članki v zborniku so: Mirko Rupel, Naše slovstvo na Primorskem v starejši dobi; Vinko Šribar, Arheološko delo na Koprskem; Jože Pahor, Učiteljstvo v Slovenskem Primorju v letih 1906—1926; P. P., Delež Slovencev pri kulturnem in gospodarskem razvoju Trsta.

O drugi številki koprskega Zbornika, ki je menda pravkar izšla, bomo poročali v prihodnji številki.

Pavao Kurtek, GEOGRAFIJA za više razrede gimnazije, Geografske regije sveta. Školska knjiga, Zagreb 1957, 284 strani.

Dr. Zvonimir Dugački, Industrijska geografija svijeta. Geografska biblioteka, zv. 1. Školska knjiga, Zagreb 1958, 128 strani.

Dr. Borivoje Ž. Milojević, JUGOSLAVIJA. Geografski pregled. NOLIT, Beograd 1958, 93 strani.

O teh treh šoli namenjenih knjigah bomo poročali v prihodnji številki.

Robert Neubauer, CEYLON. Mladinska knjiga, zbirka Globus, Ljubljana 1957, 323 strani.

Čeprav je najti slovenske potnike in razseljence po vseh državah sveta, izide pri nas malo potopisnih knjig. Med redkimi, ki so skušali svoja spoznanja in doživetja prenesti na slovensko publiko, je Robert Neubauer, slovenski zdravnik, ki je kot ekspert Svetovne zdravstvene organizacije, Organizacije Združenih narodov dobro leto (1954/55) bival na Ceylonu in ga med misijo prepotoval vzdolž in počez. Po povratku je čutil dolžnost, da kot „ambasador dobre volje“ približa slovenskemu človeku zemljo in ljudi na tem otoku. V knjigi se prepletata opis in potopis, in tako bomo doživeli potopise in opise Ceylona kot celote, ki so plod lastnega spoznanja in navedenih knjig in časopisov. Kot zdravnik se je zanimal predvsem za socialno življenje na Lanki (Sri Lanki ali Elankai, kot imenujejo domačini svoj otok), iz opisov zgodovine, poljedelstva in folklore pa posebno dobro odseva splošna avtorjeva razgledanost in zanimanje za ves kulturni razvoj družbe. Čeprav je bil na otoku le dobro leto, je Neubauer precej globoko

prodril v sodobno problematiko ceylonskega socialnega življenja, posebno tistega, ki izvira iz včasih dokaj zastrte delitve družbe glede na izobrazbo, kaste, narode in vere. Do teh vprašanj zavzema avtor svoje napredno stališče in izraža na številnih mestih ne samo navdušenje nad lepotami zemlje, ampak tudi simpatije do preprostega singalskega, tamilskega in ostalega ljudstva na otoku. To ljudstvo je v fazi gospodarskega in kulturnega osamosvajanja in odpravljanja fevdalnih in kapitalističnih kolonialnih vezi in ga napreden Jugoslovčan, ki je v bližnji preteklosti sam doživel velik del te osamosvojitve med svojimi ljudmi, lahko razume in mu je blizu.

Knjigo bo vzel v roke vsak, ki želi takorekoč mimo-grede, ob čitanju zanimive knjige spoznati sodobni Ceylon, razumeti današnja trenja okrog uradnega jezika na otoku in drugo. Z Lanko bo spoznal eno od številnih dežel, ki je dosegla formalno skoraj že popolno osvoboditev iz kolonialnih vezi, v kateri pa ta kolonialna doba še živi v gospodarskem in kulturnem življenju, še posebej v miselnosti izobražencev, in se prepleta s staro predkolonialno družbo, katere nosilec je preprosto ljudstvo in ki se utaplja v sodobni civilizaciji.

Ivan Gams.

ALI JE KOZJAK NAD PESNICO?

V poročilu o Verkovem Ročnem zemljevidu Slovenskih gor, objavljenem v Geografskem vestniku 1955/56 na str. 399/400, ugotavlja tov. Mavricij Zgonik, da so na „znanem turističnem zemljevidu Slovenije (iz leta 1952) nekateri kraji označeni s prevelikimi konvencionalnimi znaki, čeravno jih na terenu niti ni ali pa so zelo majhni“. Za zgled naselja, ki ga „dejansko ni“, navaja Kozjak nad Pesnico. Ker živi recenzent v Mariboru, bo marsikateri bralec, ki Slovenskih goric podrobno ne pozna, verjel, da vasi Kozjaka v resnici ni, in se mu bo čudno zdelo, zakaj sva takšno naselje, ki ga ni, postavila v zemljevid. Kozjak je vrisan južno od Zgornje Kungote z znakom, ki pomeni 500 do 1000 prebivalcev. Kako je s to zadevo?

Krajevni leksikon LRS iz leta 1954 navaja na strani 163 v občini Zgornja Kungota naselje Kozjak z nadmorsko višino 400 m in s 570 prebivalci po štetju leta 1948. V imeniku naselij LRS iz leta 1955 najdemo na strani 66 Kozjak nad Pesnico kot naselje in katastrsko občino v občini Maribor-Košaki. Tudi delo o popisu prebivalstva leta 1953, ki ga pravkar pripravlja zvezni zavod za statistiko v Beogradu, ima v občini Zgornja Kungota navedeno naselje Kozjak nad Pesnico s 559 prebivalci. Beograjska topografska karta 1:100.000, list Maribor, ima južno od Zgornje Kungote vrisano in napisano vas Kozjak, prav tako Zemljevid slovenskega ozemlja v merilu 1:200.000, ki ga je izdala Slovenska Matica leta 1921. Pa tudi sam Verkov zemljevid ima vneseno in napisano naselje Kozjak na istem kraju. Kdor ne verjame tem papirnatim virom, naj pa napravi izlet iz Maribora k Urbanu in od tam v Zgornjo Kungoto pa bo hodil mimo hiš tega naselja, oddaljenega od Maribora 12 km, od Zgornje Kungote pa 4 km.

Za primer krajev, ki so na turističnem zemljevidu označeni s prevelikimi znaki, opozarja recenzent na kraja Lenart in Velko v Slovenskih goricah. Lenart je označen s krožcem, ki ga legenda tolmači kot znak za kraj s 500 do 1000 prebivalci, Velka pa s krožcem in piko na sredi, ki pomeni kraj od 1000 do 5000 prebivalcev. Lenart je imel po popisu leta 1948 769, leta 1953 pa 821, torej med 500

in tisoč prebivalcev. Velka je razložena vas, ki se deli v Spodnjo in Zgornjo Velko. V Krajevem leksikonu LRS iz leta 1954 je navedeno, da sta imeli skupno 1345 prebivalcev, po štetju leta 1953 ima prva 606, druga 759, skupaj torej 1365 ljudi, k čemur sodi znak od 1000 do 5000 prebivalcev. Ker je v merilu 1:300.000 težko prikazati razloženo naselje, sva napravila znak za obe naselji pri dejanskem središču vasi, to je pri cerkvi vrh hriba 405 m, ki je vidna z mnogih delov Slovenskih goric od Maribora do Kapele. Ravnala sva se po pravilu, naj bo vsak kraj prikazan z znakom in ne samo z imenom. Pri razloženih naseljih sva znak postavljala tam, kjer je neko dejansko središče (cerkev, križišče cest) ali pa geometrično središče vasi. Verkov zemljevid, ki je risan v večjem merilu 1:180.000, tudi ne prikazuje Velke kot razloženo naselje, ampak jo osredotoči na dva med seboj čisto ločena kraja

in ju zaznamuje z Zg. in Sp. Velko. Pri nekaterih drugih razloženih naseljih, na primer Zamarkovi, Jareninskem dolu, nima nobenega znaka, ampak le napis. Ali torej Verkov zemljevid pravilno prikazuje „dejansko lega“ krajev? Da so komu za označevanje krajev všeč črni pravokotniki, bolj ali manj dolgi, kakršni v topografiji pomenijo posamezne stavbe, je stvar osebnega okusa oziroma njegovega razumevanja kartografije. Če bi kdo po površini teh pravokotnikov na Verkov karti presojal velikost Zg. Velke in Lenarta, bi mislil, da je Lenart vsaj 8. do 10-krat večji od Zg. Velke. V resnici pa Velka zavzema večjo površino, ker je razložena; prebivalcev ima pa le 8% manj kakor Lenart. Ali je pravilno, da se karta ne ozira na „administrativno moč“ (pravilno: na število prebivalstva) posameznih krajev?

V. Bohinec in Fr. Planina.

Društvene vesti

EKSKURZIJA GDS V TRST IN BENETKE

Naziv sam, pod katerim je bila izvedena prva ekskurzija GDS v zamejstvo, je mnogo preskromen, da bi označil vse to, kar smo si na tej poti ogledali. Namen namreč ni bil le ogled Trsta in Benetk, kot to delajo navadno druge izletniške skupine, temveč predvsem spoznati slovenske pokrajine, ki so ostale v Italiji: Kanalsko dolino, Režijo in Beneško Slovenijo.

Pogled s (Huminskega gradu (Gemona) na zapad proti Tagliamentu (meja Alp in Furlanske nižine).

Kar priznajmo, da je bila doslej le redkemu slovenskemu geografu (zlasti mlajšim) dana priložnost ogledati si to naše etnično ozemlje onstran meje, čeprav je nujno potrebno, da v šolah veliko govorimo o njem, da mladi rod ne pozabi na svoje rojake tod.

Zato je tem bolj hvale vredna odločitev Geografskega društva, da svojo prvo večjo ekskurzijo usmeri prav v te malo poznane obrobne slovenske pokrajine. Organizacijsko delo v zvezi s to ekskurzijo je bilo večji del v rokah podpredsednika GDS dr. Vladimira Kokoleta, ki je ekskurzijo vodil in zanjo pripravil tudi kratek zemljepisni

vodnik. Tako se je vsak udeleženec že v naprej lahko seznanil z nameravano smerjo ekskurzije in bil opozorjen na glavne geografske značilnosti krajev na naši poti.

Ekskurzija je bila v dneh 29., 30. junija in 1. julija 1958 in to z avtobusom SAP-turist-biroja iz Ljubljane. Na pot je krenilo 29 udeležencev geografov in nekaj stanovskih tovarišev že 28. junija ob 22. uri, tako da smo opolnoči že prekoricali državno mejo pri Ratečah.

Ker smo si hoteli ogledati tudi Mangrtška (Belopeška) jezera, smo v Fužinah počakali, da se je zdanilo. Lepota poletnega jutra in obeh jezer pod mogočno severno steno Mangrta sta na nas vse napravila izreden vtis. Zal smo morali hitro iz te tipične alpske ledeniške doline, kajti čakala nas je še dolga pot do Benetk.

Pred Trbižem se nam je odprl pogled ob Ziljici proti Dobraču. Zal pa je avto vse prehitro brzel skozi Trbiž in Zabnico. Na levi se je odpiral pogled na Višarje, kamor sedaj vozi žičnica, in na slikovito skupino Viša in Poliškega špika. Skoda, da nam čas ni dopuščal, da bi mogli obiskati slikovito dolino Zajzera z Ovčjo vesjo, o kateri je toliko lepega napisal dr. Kugy. Šele v zadnji slovenski vasi — Lipalji vesi, se ustavimo, kjer pa so Slovenci po drugi svetovni vojni že v manjšini. Iz Kanalske doline jih je namreč tik pred vojno mnogo optiralo (skupaj z Nemci) za Nemčijo, vrnili so se pa le redki. Na izpraznjene domove sedaj naseljujejo Italijane. O vsem tem nam je pripovedoval domačin v koroškem dialektu. Sole, uradi in napisi so seveda le italijanski.

Promet na cesti je izredno živahen. Nedelja je, in nepretrgana procesija avtomobilov z izletniki iz Avstrije hiti proti morju. Tako na licu mesta lahko ugotavljamo prometno važnost Kanalske doline. Naša prihodnja postaja je bila Pontabel, kjer smo si ogledali oba kraja (danes združena v Pontebo), ki jima je dolgoletna meja med Avstroogrsko in Italijo vtisnila svoj pečat, tako da se razlika med njima še danes opazi celo v drugačnem tipu hiš onstran mosta. Pot nas vodi naprej skozi Zelezo dolino. Svet je podoben zgornji Soški dolini ali Baški grapi. Držno speljana železnica se vije v številnih predorih in viaduktih od strmih rebrih gora, od koder polze melišča vse do same